

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H. C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. R. Kok, Soest, Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M. C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn; J. van Heteren, Sliedrecht-Centrum en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE :

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13, 4231 BP Meerkkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE:

Joh. van der Lee, „Bejaardencentrum Rijnzate“, postbus 694, 2400 AR Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 73814, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand“ te Alphen aan den Rijn. Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

De rouwklacht getoetst

„..... toen gij vastte en rouwklaagde, in de vijfde en in de zevende maand, namelijk nu zeventig jaren, hebt gijlieden Mij, Mij enigszins gevestigd?“ Zach. 7:5.

Wij zijn vandaag bijeen in de verbondenheid aan de waarheid Gods. Het is een voorrecht dat dit kan en mag. We zouden ook in zekere zin kunnen zeggen, dat we bij elkaar zijn in de verbondenheid van de klacht. Daar moet u niet zo spoedig kwaad van zeggen. Is er niet veel te klagen? Over allerlei dat dichterbij en verder weg verontrust. We horen de klachten over de prediking. Dat deze n.l. niet of weinig ontdekkend is en het leven Gods er zo schaars in gevonden wordt. Klachten klinken over allerlei nieuwe vormen, die velen doen verdwijnen bijv. over het zingen van liederen buiten de psalmen en de lofzangen. Er is veel naar voren te brengen waarover geklaagd moet of kan worden. Kunnen we al die klachten veroordelen? Wij zouden geen ontmoetingsdagen hebben, als er niets te klagen valt. Wij begeren ook een prediking, die maar niet de naam van geestelijk draagt maar dat ook werkelijk is. Waarin de bronnen van Gods Welbehagen geopend worden en de noodzaak én mogelijkheid van wedergeboorte en verzoening met God gepredikt worden. Wij wensen te blijven bij de psalmen in de eredienst, zoals dat in de kerk der reformatie ook telkens gezocht is. We wensen te blijven bij het erfgoed der vaders zonder verstarring, die bij de minste verandering al drukte maakt. Toch.....het kan ook zijn, dat we wel veel klachten uiten zonder dat het te doen is om de geestelijke achtergronden. Wat wordt er soms uren over het verval gesproken, terwijl we zelf missen de vreze Gods. Wat kan er veel ophef gemaakt worden over de teruggang zonder dat de ware godsvrucht in hart en leven gevonden wordt. Ziet de Heere zoekt naar die godsvrucht. Hij toetst bij ieder van ons de rouwklacht. In het aangrijpende Woord dat de Heere laat spreken door Zijn profeet kunnen we dat horen: „.....toen gij vastte en rouw klaagde.....hebt gij Mij, Mij enigszins gevestigd?“

Dit Woord spreekt, nadat er een vraag gekomen is tot de priesters en profeten te Jeruzalem. Die vraag klinkt uit de mond van afgevaardigden in die stad: „Moet ik wenen in de vijfde maand, mij afzonderende, gelijk als ik gedaan heb zo vele jaren?“

Het is ongeveer twee jaar na de ballingschap. Ook zo'n twee jaar nadat begonnen is met de herbouw van de tempel. Door alle vijandschap en tegenstand heen mag die bouw door Gods goedheid voortgaan. Daar zijn weer priesters in de dienst des Heeren. Daar zijn profeten, die Gods Woord verkondigen. En ziet, daar komen dus afgevaardigden, die met deze vraag afgezonden zijn. Ze worden hier genoemd: Sarezar en Regem-Melech met zijn mannen. Waar komen ze vandaan? Calvijn denkt: uit Babel zelf, nog niet teruggekeerde ballingen. Anderen denken aan reeds teruggekeerden en willen de tekst zo lezen dat het gaat om een deputatie uit Beth-El. Het is eigenlijk niet zeker te zeggen waar ze vandaan komen. Ook kunnen we niet zeggen dat het bepaald jongere mensen zijn, zoals sommigen menen die hierin de strijd tussen oud en jong getekend zien. We weten het eenvoudig niet. Het gaat er veel meer om

dat ze ergens mee zitten. En niet alleen zij maar ook degenen die hen gezonden hebben. We kunnen het horen: „Moet ik wenen in de vijfde maand.....?“

Juda kende de vasten- en rouwdagen in de ballingschap én daarna, in de terugblik naar de droeve feiten, waardoor zo grote ellende over het land en volk gekomen was. In de 5e maand op de tiende dag was eenmaal de tempel door het leger van Babel in brand gestoken. Aan die dag dacht men terug in een nationale vasten- en boete-dag. Dan onthield men zich van voedsel en weende over het verlies van de tempel. Zo'n grote plaats had die tempel in het midden van het volk. Bovendien waren er nog andere dagen, waarop gevestigd werd en gerouwklaagd. Zo hield men ook in de zevende maand zo'n dag. Dat was de dag waarop Gedalja vermoord was en de hoop voor Juda nog meer vervlogen was.

Is het niet te begrijpen dat zij nu met deze vraag komen? Nu de tempel weer herbouwd werd en er weer een zekere ervaring gekomen was. Moeten we nu nog wenen, nu er verandering gekomen is? Nee, het zijn geen revolutionairen die met deze vraag komen. Ze vragen allereerst - staat er - om het aangezicht des Heeren. Ze hebben eerbied voor de dienst des Heeren, voor de priesters. Ze begeren uit hun mond de uitlegging van de Wet te horen. Ze willen de profeten erbij hebben, die toch spreken door de verlichting van God Geest.

Wellicht hebben ze opgemerkt dat er veel sleurdienst was in het houden van de vasten- en rouwdagen. In ieder geval gaan ze de rechte weg. Het is vandaag wel een anders..... Hoe is er vaak een jagen naar allerlei nieuwe dingen die - het koste wat het kost - er moeten komen. Wat kan er een verwarring en verstrooiing gebracht worden door allerlei nieuwlichters, die vijanden zijn van de waarheid van vrije genade en afkerig van de tere beleving van de vreze Gods.

Hoe wonderlijk gaat het als ze verschenen zijn in Jeruzalem! We lezen niets meer over de officiële priesters en profeten. „Toen geschiedde het Woord des Heeren.....De Heere laat Zijn profeet spreken. Hij wil Zijn gedachten laten vertolken bij deze vraag. De Heere laat ze allemaal bij elkaar roepen: de vragers, de priesters.....het volk. Hij gaat niet allereerst zeggen wat ze wel of niet moeten doen. Ze moeten allen onder beslag komen van de onderzoekende boodschap, die Hij laat uitgaan.

De Heere stelt een ontdekkende vraag: toen gij vastte en rouwklaagde.....hebt gij Mij, Mij enigszins gevestigd.....? De Heere wil zeggen: was het om Mij begonnen? Om Mijn eer? Hij zegt niet: geen vasten, geen rouwklagen, maar Hij mist er het voor-naamste in.....Zich Zelf! Het gaat niet gepaard met de rechte verootmoediging, met het gebroken hart en de verslagen geest. Dat men maar niet alleen weent over de ellende maar ook de oorzaak verstaat: de ontering van Zijn Naam en de schuld daarin. Het naar-recht-moeten-missende van Zijn gunst.

Hoe diep moet dat Woord doordringen in het hart en leven van het volk. Zo doordringend zegt de Heere tot twee keer toe: Mij. En het blijkt ook verder dat het de Heere dáárom te doen is, als Hij het laat zeggen: zijn het niet de woorden, welke de Heere uitriep door de dienst van de profeten, toen Jeruzalem bewoond en gerust was.....? Hij herinnert

Van de Administratie

De laatst gehouden Ontmoetingsdag j.l. 30 augustus te Sliedrecht is een onvergetelijke dag geweest, wat mij is gebleken door persoonlijke, als door telefonische gesprekken. Maar ook voor de administratie is deze dag een bijzondere geweest. De offervaardigheid was weer groot. De kollekte heeft opgebracht de grote som van f 14.463,62 en ontvangen giften via Ds. Blom 2 x f 25,- en f 100,- en ons ter hand gesteld f 35,- en f 10,-, in de kollekte voor de school te Dundas f 100,-. Daarbij mochten wij nog 15 nieuwe abonnees noteren, wat ook zeer belangrijk is, daar vele ouden van dagen door de dood wegvallen.

Ook na de ontmoetingsdag mochten wij nog 5 nieuwe abonnees noteren, en extra ontvangen f 276,-, w.o. f 90,- van C.J.K. te A., f 50,- M.E.A. te R., f 70,- W.v.d. V. te S., f 10,- gevonden in de kollekte te Dordrecht idem uit de kollekte te Alphen a/d Rijn f 25,- en f 10,-. Hartelijk dank voor deze financiële steun, te meer daar de drukker van ons blad, de drukkosten moet verhogen. Gezien de offervaardigheid hebben wij het vertrouwen, dat het abonneementsgeld (zegge slechts f 10,- per jaar) kan worden gehandhaafd. Wij blijven bij de voortduur ons blad bij u aanbevelen.

Adm. Bewaar het Pand, adres: Bej. Centrum „Rijnzate“ 1-08, postbus 694, 2400 AR Alphen a/d Rijn, giro 704350.

v.d.L.

N.B. Ons is verzocht bij deze te vragen wie na afloop van de Ontmoetingsdag een grijze paraplu heeft meegenomen. Men kan zich in verbinding stellen met Mevr. van der Aa, Kroonstraat 24, Sliedrecht.

aan het profetisch Woord. Dat Woord heeft tot waarachtige bekering geroepen: Braakt u een braak land en zaait niet tussen de doornen..... Het ging om het hart dat onder God leert buigen en eigen schuld erkennen. Dat zo in de weg van inkeer wederkeert tot God en Zijn dienst. Nee, dan kan het de Heere niet behagen, dat er alléén uitwendige godsdienst is, ook al is het in vasten- en rouwdagen.

Moet het niet tot ons klinken? We mogen geen vrede sluiten met de geest van deze tijd. Geen vrede hebben met alles wat afvoert van de waarheid van vrije genade. Maar.....hoe is het met onszelf? Redeneren wij alleen maar over de zaken die gekend moeten worden? Spreken we grote woorden over de treurige tijd waarin we leven zonder ooit zelf getreurd te hebben over eigen verderf? Hoe onvruchtbaar is dat binnen onze gezinnen, binnen de kerk. Het laat ook geen vrucht achter in eigen leven. Niet zeldzaam geeft zo'n levenshouding zelfs bittere vruchten te zien.

De Heere onderzoekt door Zijn Woord ons klagen, heel ons leven. Maar Hij spreekt dat Woord niet alleen: Hij maakt het ook wáár in het leven van Zijn overblijfsel. Hij krijgt Zijn eer in Zijn eigen werk. Naar Zijn onveranderlijke beloften zorgt Hij Zelf voor een volk, dat in ware rouwklacht tot Hem leert naderen. Dat buigt onder de schuld, van zichzelf en van Gods erfdeel. Dat het uitweent tegen God gezondigd te hebben. Op Zacharia 7 volgt Zacharia 8, waarin de Heere Zijn beloften uitstelt. Beloften, die Hij vervult in Christus. Hoor het hoe de Heere terugkomt op het vasten en rouwklagen: Het vasten der vierde en het vasten der vijfde en het vasten der zevende en het vasten der tiende maand zal den huize van Juda tot vreugde en tot blijdschap en tot vrolijke hoogtijden wezen.....

Er is toekomst in de weg der bekering tot God. Toekomst voor ieder, die in waarheid om God verlegen is geworden in de hartelijke droefheid naar God. Die droefheid kan alleen

blijdschap vinden in Hem, Die in alles Zijn Vader bedoeld heeft. Hij is gestorven aan dat „Mij” van dit Woord, betalend voor de schuld een arm zondaarsvolk, dat niet weet hoe voldoening kan komen van hun kant. Toekomst is er voor de Kerk des Heeren langs deze weg. Hij zorgt voor Zijn eer. Voor Zijn dienst. Voor de vrucht in het leven van Zijn kerk. Door de boete heen is er verwachting”. Die zo lang gewenste dagen, van Uw gunstrijk welbehagen, zijn, o God in 't eind geboren..... Gij, Gij zult haar klacht verhoren !”

D. Slagboom.
(Toespraak „Bewaar het Panddag”)

Van de Redactie

1. De laatste nummers verschenen met 6 pagina's. Dit gebeurde, omdat er in de voorbije zomer een nummer uitviel. Op deze wijze hebben onze lezers daarvan geen nadeel ondervonden. De achterstand is nu ingehaald. Het volgende nummer zal weer 4 pagina's tellen. Daarna komt er DV weer een nummer met 6 pagina's en zo vervolgens.
2. Er is nog wel een andere achterstand, namelijk in de boekbesprekingen, die iedere keer moesten overstaan om plaats te maken voor andere artikelen of advertenties. We willen de oudere besprekingen laten opnemen met een kleinere letter, zoals dat ook vroeger het geval was. Wellicht is het zo mogelijk om spoedig „bij” te komen.

B.

DE DORDTSE LEERREGELS Les 44

HOOFDSTUK III/IV.

Artikel VI.

We lezen:

„Hetgeen dan noch het licht der natuur, noch de wet doen kan, dat doet God door de kracht des Heiligen Geestes en door het Woord of bediening der verzoening, welke is het Evangelie van de Messias, waardoor het God behaagd heeft de gelovige mensen, zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament, zalig te maken.”

Dit artikel vormt als 't ware het sluitstuk op de behandelde kwestie, dat de mens niet kan zalig worden en dus uit zijn diepe ellendestaat verlost worden door het „enig licht der natuur” en door de werking der Goddelijke „Wet”. Beide zaken zijn niet in staat daartoe enige krachten toe te brengen, zo schrijft dit artikel.

En dit tegenover de leer van de remonstranten, die stellen: God geeft het bevel des geloofs, zoals ook de Dordtse Vaders verklaren in artikel V van hoofdstuk II, waar we lezen: „Tot welke God naar Zijn welbehagen Zijn Evangelie zendt, zonder onderscheid moet gepredikt en voorgesteld worden, met bevel van bekering en geloof.” Maar.....met dit bevel des geloofs bedoelen zij echter geenszins te zeggen, wat wel de remonstranten leren, namelijk dat de mens daarom ook zich kan bekeren. Zie, zulks is in lijnrechte strijd met wat staat in de 9e vraag van Zondag 4: „Doet dan God de mens niet onrecht, dat Hij in Zijn wet van hem eist, wat hij niet doen kan?”

We willen hierbij terloops even opmerken, dat velen ook vandaag enerzijds zich wel als alleszins rechtzinnig en reformatorisch willen voordoen, maar anderzijds toch heimelijk „het bevel des geloofs” zódanig in prediking en onderwijs voorhouden en erop aandringen, alsof de mens toch dat bevel kan opvolgen.

We willen met deze opmerking echter niet wegschuiven de ernstige verantwoordelijkheid van de mens, die onder het Evangelie van vrije genade verkeert. Daarin maakt de Heere Zich vrij van de mens.

Vandaar is het, dat het Evangelie alle volken en mensen moet verkondigd en voorgesteld worden. We kunnen niet nalaten nog even te citeren, wat er staat in artikel 5 van hoofdstuk II:

„Welke belofte (de belofte van het Evangelie) alle volken en mensen, tot welke God naar Zijn welbehagen Zijn Evangelie zendt, zonder onderscheid moet verkondigd en voorgesteld worden, met bevel van bekering en geloof.”

Welnu, het is dat Evangelie of „de bediening der verzoening”, welke God als middel heeft gegeven tot het zalig worden. Want „het

geloof is uit het gehoor en het gehoor door het Woord Gods”. (Rom.10).

Het is het Evangelie des kruises, waarvan Jezus Christus de grote en heerlijke inhoud is, ja, het heil door Hem verworven en in Hem geopenbaard.

„Want er is ook onder de hemel geen andere naam, die onder de mensen gegeven is, door welken wij moeten zalig worden.” (Handel. 4 : 12).

Worden nu alle mensen ook zalig, aan wie het Evangelie moet verkondigd worden ?

Neen ! Alleen de uitverkorenen worden zalig, uit Gods eeuwige ondoorgrondelijke liefde. Hun namen staan opgeschreven in het Boek des Levens. Daarover zal artikel X spreken.

Moeten we dan om zalig te worden eerst aan de wet komen, dat we uitverkoren zijn ? Neen ! Dat leert Gods Woord nergens. De duivel houdt dit voor en het arglistig hart zoekt hierachter weg te schuilen en zich te verontschuldigen. Daarop hebben we al eerder gewezen en in het zoëven genoemde. Nog eens, het Evangelie is het middel om zalig te worden. De Heilige Geest bedient Zich ervan en doet het door Zijn toepassende werking zijn als een KRACHT GODS TOT ZALIGHEID.

Die verlossende kracht heeft de WET niet. Ook niet het licht der natuur.

Zie, dit wordt ook bevindelijk geleerd door hen, die met de kracht van de Heilige Geest worden bearbeid tot zaligheid.

Paulus verklaart dat zo duidelijk in zijn brief aan de Romeinen en de Galaten. We lezen in Galaten 2 : 19: „Want ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou.”

Bedoelt de Apostel hiermee, dat de wet thans als geheel afgeschaft dient beschouwd te worden, omdat Christus haar vervuld heeft ? Volstrekt niet ! Zij dient om de zondaar te overtuigen van zijn ellende. Zij wijst de ellende aan, maar geeft niet de kracht om uit die ellendestaat verlost te worden, zoals we reeds hebben opgemerkt. Zij is „door het vlees krachteloos geworden”, schrijft de apostel. Neen, niet afgeschaft.

Zij wordt dan ook voor Gods kinderen, die aan het doen van de werken der wet om zalig te worden zijn gestorven, een liefde - wet ! „Hoe lief heb ik uw wet”, zo belijdt de dichter van psalm 119.

O, wat is het een weldaad om te sterven aan de dienstbaarheid der wet en te ervaren, dat de verlossende kracht uit die dienstbaarheid ligt in het heilig Evangelie, wanneer de Heilige Geest dat toepast aan het hart ! Ja ! „Hetgeen dan noch het licht der natuur, noch de wet doen kan, dat doet God door de kracht des Heiligen Geestes en door het Woord of de bediening der verzoening”, zo lezen we in ons artikel. En dat is zo geheel gegrond op Gods Woord, zoals we lezen in Romeinen 1 : 16: „Want ik schaam mij des Evangelies van Christus niet; want het is een kracht Gods tot zaligheid een iegelijk die gelooft, eerst de Jood en ook de Griek.” En dan bedient de Heilige Geest Zich weer zeker van de wet. Hij ontdekt aan de overtreding van die wet, aan zonde en schuld. Hij doet ook sterven aan de wet, om daardoor zalig te worden. „Want door de wet is de kennis der zonde.” Romeinen 3 : 20b.

Maar daarbij laat de Heilige Geest het niet. Zeker, Hij handelt vrij ten opzichte van Zijn leidingen bij de beoefening van het geloof. Dat zien we ook bij de Bijbelheiligen in Gods Woord.

De Heilige Geest bedient Zich echter van het Evangelie als de bediening der verzoening om uit de ellendestaat te verlossen.

Daarom moet de PREDIKING zijn een verkondiging van WET en EVANGELIE.

Ja, de wet moet zelfs „scherpelijk” gepredikt worden, zoals onze Heidelbergse Katechismus aangeeft bij Zondag 44, vraag 115 met het antwoord.

Wet en Evangelie prediken houdt echter ook niet in, voor 90 of 95% de wet en voor 10 of 5% het Evangelie.

Er zijn predikers, bij welker prediking zulk een verhouding uitkomt. Zij laten sterk de nadruk vallen op het ontdekkend, ontgrondend element in de prediking van Gods Woord en anderzijds wijzen zij even op Christus, maar vallen dan weer terug op het ontgrondend werk, op het gevaar van zelfbedrog in het nabij-komend werk.

Nu is zeer zeker het laatste noodzakelijk. Want het zal vreselijk zijn om met een

ingebeelde hemel naar de hel te gaan ! En hoevelen bedriegen zich in dit opzicht voor de grote eeuwigheid.

Maar dat mag niet te kort doen aan de prediking van het dierbare Evangelie, van het grote onbegrijpelijke wonder van zalig worden, zowel de rijke mogelijkheid ervan als de kostelijke geloofswetenschap van de nadere openbaring, wegschenking en omhelzing van Christus !

O, wat is dat erg, wanneer waarlijk ontdekte en heilbegerige zielen, die zichzelf met al het hunne leren afschrijven, ja, zo ontzettend bang zijn voor het zelf-bedrog, moeten verkeren onder een alleen-scherpe wetsprediking. Zou de Heere van zulk een prediking niet zeggen, wat Hij door Ezechiël aan de herders van Israël, die zichzelf weidden, liet aanzeggen:

„De zwakken sterkt gij niet en het kranke heelt gij niet, en het gebrokene verbindt gij niet en het weggedrevene brengt gij niet weder en het verlorene zoekt gij niet; maar gij heerst over hen met strengheid en hardigheid.”

Dit ontroerend woord uit Ezechiël geldt niet minder van een eenzijdige verbondsprediking, waarbij het ontdekkend en onderscheidend element al te zeer gemist wordt.

Het is een zeer ernstige tijd, die we beleven en welk een grauwigheid ligt er over Gods kerk, over Sion.

Geve de Heere de kracht van de Heilige Geest, Zijn toepassende bediening, kerkelijk en persoonlijk, voor 't eerst of bij vernieuwing !

Dr.

v.L.

ONZE 20e ONTMOETINGS-DAG 2

Ds. G. Bouw sprak een slotwoord op de morgensamenkomst naar aanleiding van Genesis 16 : 8a: En Hij (de Engel des Heeren) zeide: Hagar, gij, dienstmaagd van Sarai ! vanwaar komt gij en waar zult gij heengaan ? Vanwaar en waarheen ? Dat zijn twee belangrijke vragen. Waar staan we ? Vanwaar komen we en waarheen gaan we ? Kerkelijk en ook persoonlijk.

Hagar is weggevlucht. Dat spreekt van schuld. Maar de Engel des Heeren vond haar. Deze spreekt, ontdekt de zonde. Hagar moet aan de wet komen, wat ze gedaan heeft. Er was maar één Hagar, dienstmaagd van Sarai. De vraag gold haar persoonlijk.

De Heere spreekt persoonlijk, ook in de kerk. Vanwaar komt gij en waar zult gij heengaan ? Waar staan we ook als kerk van de reformatie ? Allereerst komt het aan op onze persoonlijke verhouding tot God. We komen uit een verloren paradijs. We zijn weggevlucht bij God vandaan. We zwerven in de woestijn van het leven. Waarheen ? Elke dag verder bij God vandaan. Dan wacht de eeuwige dood.

Als dit gezien wordt, is dat van invloed op het hele leven. We moeten als Hagar terug. Zij moest zich vernederen onder de hand van Sarai. Wij moeten persoonlijk en ook als kerken terug. Met smeking en geweën. Ons vernederen onder de hand des Heeren.

Hebben we het geleerd ? Dat moet steeds meer worden geleerd, altijd terug, om in die weg almeer te leren van het wonder van genade, om te beleven wat Hagar zegt: Heb ik ook hier gezien naar Dien, Die mij aanziet ? We zingen Ps. 142 : 4 en 2.

Ds. Bouw gaat voor in dankgebed en vraagt een zegen voor de maaltijd.

En hiermee is de pauze aangebroken.

Deze heeft voor de meeste bezoekers grote betekenis. Aan ons samenkomen een paar keer per jaar is niet voor niets de naam van ontmoetingsdagen gegeven. Dat is vanzelf gegaan, helemaal spontaan, omdat de bezoekers gevoelden, dat het niet alleen ging om op zulke dagen te luisteren naar wat verschillende sprekers naar Gods Woord hebben te zeggen, maar ook om banden te leggen, vriendschapsbanden te versterken, om elkaar in de Heere te ontmoeten.

Van de gelegenheid om koffie en frisdrank te verkrijgen werd een ruim gebruik gemaakt. De boekenstand trok vele kijkers en kopers. De nieuwe lokaliteiten achter de kerk leenden zich uitstekend voor ontmoetingen, samensprekingen, kennismakingen enz. Het weer lokte niet uit om naar buiten te gaan. Het was echt een regenachtige dag, maar dat deed helemaal geen afbreuk aan het gevoel van saamhorigheid. Velen komen van plaats-

en waar men niet in de gelegenheid is Gods Woord te horen naar de behoefte van het hart, waar de ziel gebrek moet lijden. Zulke mensen hunkeren naar de ontmoetingsdagen en zouden er graag meer willen zien gehouden.

Het is te begrijpen, dat zo de pauze spoedig voorbij was. Sommige bezoekers van de morgensamenkomst waren heengegaan, die graag gebleven waren maar wegens andere verplichtingen moesten vertrekken. Zelf moesten we ook in de pauze naar elders om daar een begrafenis te leiden, maar we konden vóór het einde van de middagsamenkomst terug zijn. Gingen er dus heen, vele anderen namen hun plaatsen in. Zo, dat er 's middags wel een paar honderd bezoekers meer waren dan 's morgens.

Ds. H.C. van der Ent van Dordrecht-centrum opende de middagsamenkomst.

Hij liet zingen Ps. 97 : 6 en 7, ging voor in gebed en las Psalm 43. Het woord, dat hij daarna sprak is al in het vorige nummer opgenomen, zodat we daarnaar kunnen verwijzen. Aan het einde van zijn openingswoord liet Ds. Van der Ent zingen Ps. 43 : 4 en 5.

Daarna was het woord aan Ds. Slagboom van Katwijk aan Zee. Hij sprak over De rouwklacht getoetst, Zacharia 7 : 4 en 5. Een samenvatting daarvan is in dit nummer opgenomen.

Ds. Slagboom liet zingen Ps. 85 : 2 en 3. Er werd weer een collecte gehouden.

Vervolgens sprak Ds. M.C. Tanis van Slie-drecht-centrum een slotwoord aan de hand van 2 Kronieken 20 : 12b: Maar onze ogen zijn op U. In het kort samengevat zei hij het volgende, naar de aantekeningen die we van een van de bezoekers kregen: Als we de ontwikkelingen op allerlei gebieden zien, vragen we ons wel eens af: Waar gaat het heen ? Maar op de vraag: Waar moeten we heen ? is er maar één antwoord voor ons allen: Naar de Heere ! Zoals ook koning Josafat in de grootste benauwdheid uitriep: Maar onze ogen zijn op U !

Ds. Tanis ging voor in dankgebed en samen zongen we alle verzen van Ps. 121. Wat klonk dat plechtig en zielsverwarmend. Wanneer de woorden van zo'n psalm de ervaring van de ziel weergeven, worden onder het zingen wel eens dingen uit het verleden naar voren geroepen en snaren van de ziel geraakt. Dan wordt er amen op gezegd als gezongen wordt: Hij is al treft u 't felst verdriet uw Wachter.... Voor we heengingen werd nog de zegen des Heeren afgebeden en toen verlieten allen het grote lieflijke kerkgebouw. Niet alsof allen zich haastten om heen te gaan. Natuurlijk waren er die met de trein mee moesten of met een autobus. Die konden niet blijven. Maar er waren velen die met eigen gelegenheid gekomen waren en nog een poos achter bleven. Zodoende hebben we nog vele bezoekers een hand kunnen drukken.

Tevoren komt de vraag wel eens op: Hoe zal het gaan ? Is er weer een goede opkomst ? Slaat wat de sprekers zeggen aan ? Geeft de Heere medegetuigenis ? Dan kan er wel eens vrees opkomen, dat het niet zo zal gaan als vorige keren, toen het telkens weer meegevallen is. Maar ook nu is de vrees beschaamd. In het kort uitgedrukt kunnen we zeggen, dat het een goede dag was. En het betaamt ons dat ootmoedig te erkennen. Want in de mens ligt geen waardigheid, ook niet in hen, die begeren dat het Pand wordt bewaard en daarvoor hun krachten en bijdragen geven. Als er zegen valt, als de Heere in het midden is en het wel maakt, ligt er alleen oorzaak in de Heere Zelf en in Zijn Naam. Dat sluit alle roem en zelfverheffing uit en doet ootmoedig in de Heere eindigen. In dat licht is zo'n dag bemoedigend voor hen, die samenkomen. Ze kunnen gesterkt naar huis terugkeren. Ze hebben weer gehoord wie de Heere is voor de Zijnen: De Heere zal u steeds gadeslaan. Het is ook bemoedigend voor hen, die door de arbeid aan ons blad er toe zoeken mede te werken, dat het Pand wordt bewaard. Hoe meer de nood van eigen leven en van de kerk in onze dagen gevoeld wordt, zal dat te meer naar de Heere uitdrijven. Dat is de weg en zo wordt ook de arbeid voor ons blad licht, in de wetenschap, dat de Heere deze arbeid wil zegenen. En hiermee eindigen we ons verslag. We hebben al gemerkt, dat men alweer uitziert naar de volgende ontmoetingsdag.

B.

UIT DE PRAKTIJK

59

Er worden op huisbezoeken wel eens dingen gevraagd, waarop noodzakelijk geantwoord moet worden. Wanneer er geïnformeerd is naar de staat en stand der zielen betreffende de eeuwigheid, de noodzakelijkheid der bekering als eis des Heeren is voorgesteld en de dierbaarheid van het evangelie is aangeprezen en aangedrongen is op de beleving daarvan, komen er wel eens vragen naar voren of worden toestanden in het leven verteld, waar we ons niet met een kort ja of neen van konden afmaken. Het ging er maar om, wat gevraagd of verteld werd.

Op een bezoek hadden wij het genoeg te mogen luisteren naar een vrouw, die zaken mededeelde zoals de Heere Zijn volk leert en dan gevoelt men binding vanwege het werk des Heeren.

Maar zij verklaarde ons ook hoe zij erover tobde, dat zij zo gedurig bezig was met tijdelijke en wereldse dingen. Hoe klaagde zij, dat zij in eigen kracht zich daarvan niet kon bevrijden. Zonder dat zij er erg in had was het weer zo. In het bijzonder had zij er veel last van, dat zij zo verkleefd was aan het schepsel, waarvan zij sommigen bovenmate vereerde. Zij klaagde erover, dat zij zich ook daarvan in eigen kracht niet bevrijden kon, maar dat zij ook in deze zaak de Heere zo nodig had, en zij moest zeggen: Heere, hoe kan dit alles met genade bestaan ! Want het moet toch Jezus alleen zijn en al mag ik niet ontkennen de dierbaarheid, gepastheid en noodzakelijkheid van die gezegende Borg, o wat ben ik toch spoedig weer afgetrokken tot het schepsel.

Ja vrouw, dat zijn geen onbekende zaken. Wij zijn zo geneigd om het schepsel, dat in de grond der zaak even verdorven is als wij, te vereren. Eren behoren wij die over ons gesteld zijn in gezin, maatschappij en kerk, dat is Bijbels, maar vereren is verkeerd. Als we daarop letten mogen, dan zien we daar de kwade vruchten van.

U en ik hebben dat mogen opmerken, wat er gebeurd is in de gemeente, waar u van jongsaf in verkeerd hebt. De godvrezende voorganger, die zeer vereerd werd, kwam te sterven. En wat werd door velen gezegd: hij was ook maar een mens met vele gebreken. Dat is duidelijk uitgekomen. Ja man, dat is waar. Al was het niet altijd naar het Woord, het werd toch voor waarheid aanvaard, en wat hebben wij gezien ? Zijn volgelingen zijn uiteengevallen.

Vrouw, hier stond eens een predikant, die op de preekstoel wel eens dingen ter ore bracht, waar menigeen een vraagteken achter zette. Daar ontmoetten in de week twee mensen elkander. Beiden hadden des zondags de predikaties beluisterd. De een zeide: wat sloeg de predikant met die gezegdens de plank mis. Dat was niet naar het Woord. En wat kreeg hij daarop ten antwoord ? Of het Bijbels is of niet, de predikant heeft het gezegd en daarom is het waar. Wat zegt u daar nu van ? Is dat geen verering van het schepsel boven de Schepper ? Wij mogen de van God geroepen en gezonden knechten eren om hun ambts- en werkswille, maar niet vereren.

Ja man, wat is het nodig om in die weg alleen op de Heere te zien, Wiens Woord de waarheid is. Wat liggen wij open voor mensverheerlijking. Wat doen wij de Heere veelal oneer aan en wij hebben er geen erg in, dat straks het schepsel weg zal vallen en dat het een wonder zal zijn als wij de Heere alleen mogen overhouden. Het is hier genade als wij eens een ogenblik mogen afzien van het schepsel en de Heere het Eén en Al mag wezen. Wat zijn dat kostelijke ogenblikken. Mochten wij dat maar meer ondervinden. Wat is dat dierbaar, de gevoelige tegenwoordigheid des Heeren te ervaren.

Maar vrouw, als wij menen, dat wij niet kunnen leven zonder een zeker mens, die de Heere op onze weg geplaatst heeft en die bijzonder als middel tot onze bekering gebruikt heeft, dan belijft het de Heere wel om ons van deze weg af te leiden.

Toen wij ongeveer veertig jaren geleden ergens in Zeeland werkten en in kennis mochten komen met godvrezende mensen, werd ons het volgende verteld:

Een algemeen bekend godvrezend leraar was overleden en begraven. Een lidmaat van een zijner gemeenten, voor wie deze leraar wel bijzonder het middel in Gods hand tot bekering was geweest en aan wie deze zeer

verbonden was, was visser van zijn beroep. Na het sterven van die leraar kon die man er maar niet over heen komen en hij liep dagen over dit verlies te treuren. Hij zag er ook niet doorheen.

Op een avond was hij met zijn schuit op een plaats zo ongeveer twee uur lopen van het graf van die geliefde leraar. Hij besloot in de late avond dat graf te bezoeken. Misschien zou dit zijn treurigheid wat verlichten. Hij ging in het donker op pad. Aangekomen bij het hek van de begraafplaats sprak de Heere tot zijn hart: wat zoekt gij de levende bij de doden ? Hij is hier niet. De man stond verwonderd en ging niet verder, maar keerde weer om naar zijn schuit, zonder het graf gezien te hebben. Hij werd afgebracht van zijn overmatige droefheid. Welk een les voor deze man.

Ja man, het is groot als de Heere ons een mens toeschikt, met wie wij van hart tot hart mogen spreken over de Heere, Zijn Woord en Zijn leidingen, maar het gaat verkeerd als die persoon in onze ogen zo groot wordt, dat wij de grote Meester niet kunnen zien.

Juist vrouw. U zegt dat eenvoudig, maar zo is het. Dat wij er maar voor bewaard mogen worden om het schepsel te eren boven de Schepper, Die te prijzen is tot in eeuwigheid.

J. van Heteren.

PINKSTERGEEST EN PINKSTERBEWEGING (5)

Vooraf in deze tijd van Schriftverzaking en belijdenisontwaardiging is het zo nuttig stilt te staan bij hetgeen de kerk de eeuwen door beleden heeft op grond van Gods Woord.

In de Kerkorde van de Ned. Herv. Kerk vinden we b.v. dat wij dit doen: in dankbare gehoorzaamheid aan de Heilige Schrift als bron van prediking en enige regel des geloofs voor de gehele Kerk. De kerk gaat dus uit van een verplichte gehoorzaamheid aan héél de Schrift. Al de Schrift is van God ingegeven, en is nuttig tot lering, tot wederlegging, tot onderwijzing.....(2 Tim. 3 : 16).

De belijdenisschriften zijn dan ook een samenvatting van de gehele Schrift om daarmee te kennen te geven dat aan de geopenbaarde waarheid Gods, niets materiëls is toegevoegd, dat hierin alleen - in eigen taal - de waarheid gesproken wordt zoals een kind zijn leermeester nasprekt om te tonen, dat het kind zijn leermeester begrepen heeft (Herv. Geref. Weekblad 22.4.79). De sectarische stromingen willen van deze geschriften vanzelfsprekend niets weten omdat men zelf leermeester wil zijn en de Schrift wil uitleggen naar eigen inzicht, overeenstemmende met hetgeen men thans in de Bijbel meent te vinden. We moeten hierbij bedenken dat de meeste stromingen eind vorige eeuw en wat de pinkstergroepen betreft, het begin van deze eeuw ontstaan zijn. In de meeste boeken daarover vinden we het jaar 1906 te Los Angeles; via Noorwegen en Duitsland en ook Wales kwam deze opwekkingsbeweging naar ons land. We lezen dat er heel wat excessen en uitpattingen in het begin plaats vonden, doch dat het in Nederland niet zozeer tot dergelijke vreemde ontsporingen is gekomen. In Kassel b.v. heeft de politie meermalen moeten ingrijpen. (zie o.a. Ds. A.G. Kornet „de Pinksterbeweging en de Bijbel“. Ds. H. Rijkse „de Pinksterbeweging en.....“ F.J. Hoogenraad „Gebetgenezing - Pinksterbeweging“, Chr. Encl. uitg. Kok. „Bewegingen rondom de Heilige Geest. „crit. beschouwing van auteurs Ger.Gem“ enz. enz.) Wij willen niet ingaan op de vele extatische verschijnselen die zich bij het ontstaan van de Pinkstergroepen openbaarden nu deze beweging zich in rustiger banen beweegt. Het is ook niet de bedoeling de gebreken van deze beweging in een verkeerd daglicht te stellen, want ook de kerk is schuldig aan het verzaken van Schrift en Belijdenis. Voor het ogenblik willen we maar laten rusten dat de vele nieuwe vertalingen van de Bijbel en vernieuwing van de belijdenisschriften de gehoorzaamheid aan de Schrift verzwakken.

Ons bezwaar, althans één der hoofdbezwaren, is, dat door de vele sekten en stromingen de belijdenis der Kerk, door de eeuwen beproefd met vuur, en bezegeld met het bloed der martelaren, ingeruild wordt voor een enzijdige en lichtvaardige Schriftuitleg, d.i. ook een belijdenis ! En juist omdat de belijdenisschriften, die met bloed geschre-

ven zijn, waardoor de rook van de brandstapels is heengetrokken, thans zo miskend worden (ook in heel wat kerkformaties) is het nodig hierbij wat langer stil te staan. En dan durven we het zo te stellen dat de opstellers van de Catechismus, de Nederl. Geloofsbelijdenis en de Dordtse Leerregels, mannen waren, bezielde en geleid door de Geest van Pinksteren.

Wij zouden diegenen, die de belijdenisschriften hiervoor genoemd verwerpen, kunnen vragen: zou de Heere Zijn Kerk de eeuwen door zo weinig inzicht in Zijn geopenbaarde wil gegeven hebben dat onze vaders eigenlijk van Geesteslicht verstoken waren? Dat zij in feite gedwaald hebben? Hiervoor noemden wij vooreerst slechts ene dwaling n.l. het ontkennen van de toerekening van Adams zonde aan al zijn nakomelingen, en van de erfschuld.

A.B.

HET HEILIG AVONDMAAL

2

Prof. Lengkeek vervolgt:

huizen! Het zou te ver voeren, om in de brede over het „hoe” van het huisbezoek te spreken. Dat het gewenst is vóór elk Avondmaal het huisbezoek te houden, daarover waren onze vaders het onder elkander eens en wij zijn het met hen. Als een worm knaagt de verslapping van het huisbezoek aan het kerkelijk leven en aan de gezonde Avondmaals-praktijk. De Heere geve veel gebed om getrouwheid en ijver in dezen. Wanneer het huisbezoek ook hartbezoek is, dan zal het de bloei der gemeente ten goede komen; bepaalt het zich evenwel alleen tot het uiterlijke, de verhouding tot de kerk, dan is er geen vrucht van te wachten. Ook het huisbezoek moet zijn: gebruik van de sleutel des hemelrijks, de verkondiging des heiligen Evangelies.

Mogelijk zou, bij getrouw en ernstig huisbezoek, de stormloop, die hier en daar naar de tafel des Heeren plaats heeft, zich matigen; het bijna-niet-durven-aankomen elders gewijzigd worden in een meer vertrouwend toetreden. De heiligheid van het Heilig Avondmaal worde enerzijds meer een rem voor de niet-heiligen, anderzijds een aantrekking voor de heiligen. Juist in het huisbezoek heeft de kerkeraad zo schone aanleiding te onderzoeken naar het positieve der heiligheid, waar dit niet aanwezig is, ernstig te spreken over het noodzakelijke er van en te waarschuwen, dat men zich geen oordeel etc. en, waar het door genade gevonden wordt, aan te moedigen, te nodigen, ja, te vermanen om toch vooral het middel, dat de Heere tot versterking er van gegeven heeft, te gebruiken in Zijn vreze.

Op de predikstoel! Elke prediking moet een ziekenbezoekend karakter dragen, moet de sleutel des hemelrijks niet naast maar in het slot steken en dus werkelijk sluiten of openen. In dit opzicht is elke prediking een voorbereidingspredikatie voor de bruiloft des Lams. Maar bijzonderlijk spreken we van voorbereidingspredikatie, als zij bepaald het oog heeft op het Heilig Avondmaal. De gemeente zal geroepen worden tot de heiligste der handelingen en moet daarop worden voorbereid. De voorbereidingspredikatie zal eigenlijk het stempel moeten zetten op het huisbezoek; zij heeft dat huisbezoek nog eens te onderstrepen en daartoe een duidelijke, ontdekkende uiteenzetting te geven van hetgeen in de ware avondmaalganger wordt vereist. In, niet van! Duidelijk, ontdekkend zij deze predikatie, opdat elk der leden der gemeente zijn naam hore en wete, wat hem te doen staat vóór het Heilig Avondmaal. Zij geve de ernstig zoekenden de lijnen aan, waarlangs zich het zoeken moet bewegen; bemoedige de ware bekommerden vanwege hun zonden en leide de bekommerden vanwege hun staat; wijze op de heilige roeping van ieder van Gods kinderen, om te doen, wat de Heere in dezen tot Zijn verheerlijking en tot geestelijk heil der Zijnen vordert: de dood des Heeren te verkondigen, totdat Hij komt; maar ook spreke zij uit, dat zij, die geen kennis hebben aan de geeiste heiligheid tegenover de Heere en het Heilig Avondmaal, tenzij zij zich van harte bekeren, geen recht hebben op de dis des Verbonds. Het onderscheid tussen het kerkelijk recht, omdat men lid der gemeente is, en het goddelijk recht, omdat door Gods genade de

waarachtige keuze in het hart is gelegd, moet der gemeente worden ingescherpt. Staat niet ieder voor de persoonlijke beslissing? Moet niet de voorbereidingspredikatie richtsnoer zijn voor de voorbereidingsweek?

Schuldig staat de kerkeraad, die in het huisbezoek nalaat aan te dringen op getrouw en diepgaand zelfonderzoek voor het aangezicht van Hem, die harten en nieren proeft; schuldig de prediker, die de breuk op het lichtst geneest, pleistert met loze kalk!

Leven en dood; zegen en vloek; wèl en wee! Zonder verzachtende d.i. verzwakkende omstandigheden!

Een van beide: het lidmaat der gemeente is een levend lidmaat van Christus of hij is het niet; hij mag aankomen of moet afblijven! En dat moet in het huisbezoek en in de voorbereidingspredikatie scherp belijnd worden voorgesteld naar de waarheid des Evangelies.

Zal de Heere een ledig toeschouwer blijven, als, in het voorbereidend zielenbezoek in huis en kerk, de kerk, de toegang tot Zijn tafel maar opengezet wordt voor iedereen, met of zonder bruiloftskleed?

Zal de Heere een ledig toeschouwer blijven, als in het voorbereidend zielenbezoek in huis en kerk, het gescheurde voorhangsel weer wordt dichtgenaaid, zodat de vrijmoedige toegang tot Hem wordt afgesloten?

Over het weigeren van de toegang tot de tafel des Heeren beschikke de kerkeraad naar het objectieve, naar de verhouding van het lidmaat tegenover de Heere en Zijn Kerk in de levenspraktijk.

Over de toelating tot de tafel des Heeren beschikke de kerkeraad in zoverre, dat hij de toegang niet weigert aan niet-gecensureerde leden der gemeente; maar hij make zich vrij van de schuld, die niet-heiligen op zich zouden laden door aan te zitten, door de eis subjectief geloofsleven (ik neem dit woord in de ruimste zin; ook de niet-verzekerd gelovige leeft!) met de meeste ernst en gestrengheid (het behoeft geen hardheid te zijn!) der gemeente voor te houden.

Zo hebben de Opzieners der gemeente te waken, dat het Verbond Gods heilig gehouden worde, opdat geen onreine zijn oordeel verzware, geen reine worde geweerd en 's Heeren Naam in de bediening van het Heilig Avondmaal worde verheerlijkt.

Nog een enkele opmerking.

We schreven: een van beide, het lidmaat der gemeente mag aankomen of afblijven. Moet dit niet zijn: moet aankomen?

Volgens de staat der gelovigen eigenlijk wel; de Heere roept hen tot Zijn dis. De gelovige heeft echter ook een standelijk leven. Wie zegt, dat dit standelijk leven een ziekelijkheid betekent, weet niet, wat hij zegt.

Het geestelijk leven kent zijn trappen en graden, zijn op's en af's.

Nu zegt men soms, en dat is gemakkelijk, dat door dat standelijke heen maar op de staat moet gezien worden en door alle twijfelingen heen maar moet worden getreden tot de dis des Verbonds. Er openbaart zich zelfs een streven, gelukkig niet bij ons, om de leden der gemeente, zij, die belijdenis des geloofs hebben afgelegd en niet onder censuur staan, te dwingen, zelfs onder bedreiging met censuur. Dat vindt ik vreselijk.

Het Heilig Avondmaal is een zaak der gemeente, maar ieder gelovige staat persoonlijk verantwoordelijk tegenover de Heere.

Als mijn kind geen trek in eten heeft, dan is dit een bewijs dat de gezondheid gestoord is. Er is een krankte. Zal ik nu dat kind dwingen met hardheid en zeggen: Gij moet! dan vrees ik, dat de bedreiging met straf een ontroering zal wekken, die zal bijdragen om de eetlust nog meer te verzwakken. Er is geen onwil te overwinnen, maar onlust, onmacht. Ik kan het kind aanmoedigen en moet tevens omzien naar middelen, die inwerken op het gestel, zodat het organisme begint te vragen naar spijs. Met gepaste middelen moet het bearbeid worden. En als het kind dan nog blijft sukkelen? Wat dan? In de middellijke weg, biddend, blijven zoeken naar herstel. Blijven zoeken, niet opgeven, nog minder het kind veronachtzamen. Is het kind niet te beklagen? Wat moet het veel missen! Mag dat kind niet eten Jawel, maar het kan niet! Moet dat kind niet eten? Jawel, maar het wordt verhinderd.

Het ideaal moet zeker zijn en blijven, dat allen aanzitten aan 's Heeren dis, die Zijn leven deelachtig zijn. Maar een ideaal laat zich niet dwingen, wel nastreven.

Zo blijft er ook na het viere van het Heilig Avondmaal arbeid voor de kerkeraad, n.l. het bezoeken van die „kranken” die, hoewel zij mochten toetreden, het niet deden, om te onderzoeken naar de oorzaak hunner kwaal en ze te bearbeiden, opdat, onder 's Heeren zegen, de behoefte aan of de vrijmoedigheid tot het Heilig Avondmaal ontwake. Een bezoeken en behandelen in de geest der liefde.

En als dat niet helpt? Wat dan?

Is de gelovige, die niet kan toetreden, niet te beklagen? Moet hij niet missen, wat hij juist zo nodig heeft?

Maar het is toch zonde, het gebod des Heeren te overtreden, „doet dat tot Mijn gedachtenis?”

Zeker, het is zonde, en God geve het al de Zijnen te verstaan. Kunnen en mogen wij de zonde nooit goedkeuren, laat ons dit in onze broeders en zusters dragen, terwijl we blijven heenwijzen naar de goddelijke eis en het verder biddend overlaten aan de Heere, opdat Hij der ziele gezondheid en ruimte schenke.

Tot zover Prof. Lengkeek. Als hij nu nog zou leven en over deze dingen zou schrijven, wat zou hij dan een grote achteruitgang moeten constateren, ook bij ons.

B.

FILEMON

We schreven eerder al, dat de kopij van het boek van Ds. Van der Ent over Filemon voor de pers gereed gemaakt is. We kunnen daaraan toevoegen, dat gepoogd wordt de spoedige uitgave van het boek te bevorderen. Ds. Van der Ent geeft het boek de titel:

OVERDENKINGEN RONDOM EEN WEGGELOPEN SLAAF!

De brief van Paulus aan Filemon.

Hij heeft het boek voorzien van een Ten geleide en zegt daarin o.a.:

Naar we mochten vernemen zijn ook deze artikelen door veel jongere en ook oudere lezers met genoegen gelezen.

Op verzoek van velen worden dan ook deze artikelen in boekvorm uitgegeven. In de artikelen zijn geen wijzigingen aangebracht. Alleen het opschrift en onderschrift is weggelaten. Verder ook enkele dingen, die niet meer ter zake zijn.

We hebben de artikelen van een nieuw opschrift voorzien. Men weet dan met één of enkele woorden, waar het betreffende artikel over handelt.

Tot zover het Ten geleide. We willen nu de eerste tien opschriften noemen. Deze zijn achtereenvolgens: 1. Brieven schrijven, 2. Paulus, de schrijver, 3. Paulus, de gevangene, 4. De gevangene van Christus, 5. En Timotheus, de broeder, 6. Filemon, de medearbeider, 7. Appia en Archippus, 8. De zegen, 9. Genade en vrede, 10. Een intermezzo.

Mogelijk, dat we in een volgend nummer met de opsomming verder gaan.

Er zijn al enige bestellingen binnen. Wie volgt er? Men kan zich mondeling, telefonisch of schriftelijk voor een of meer exemplaren bij mij opgeven.

B.

BOEKBESPREKINGEN

Boeken van Uitgeverij Boekencentrum b.v.
Postbus 84176, 2508 AD 's-Gravenhage

1. WIJ HEBBEN EEN WOORD VOOR DE WERELD, door Dr. J.D. te Winkel.

Uitgeverij Boekencentrum b.v.,
postbus-84176, 2508 AD 's-Gravenhage.

Dr. Te Winkel is stafmedewerker van het Evangelisatiecentrum der Gereformeerde Kerken te Leusden. De ondertitel van het boek luidt: over de communicatie van het christelijk geloof in evangelisatielectuur. Het boek gaat over het evangeliseren. Het evangelisatiewerk kan vanuit verschillende invalshoeken benaderd worden. Zo lezen we op blz. 5. De schrijver wil het in zijn boek vanuit evangelisatielectuur doen. Hij betreft twee soorten evangelisatielectuur in zijn onderzoek. Name-lijk de bladen, die aan medewerkers instructie over het evangelisatiewerk geven en bladen die speciaal met het oog op buitenkerkelijken geschreven worden.

Bij de analyse van alle bladen is gezocht naar de antwoorden die ieder blad geeft op de volgende vragen: Wie zijn die „wij” die een woord voor de wereld hebben? Wat is de inhoud van het woord dat aan de wereld gebracht wordt? Wie is de ontvanger van het woord dat gebracht wordt?

Achtereenvolgens worden acht evangelisatiebladen besproken: Vakbladen: Vijf instructiebladen passeren de revue: 1. De Vredesbond, 2. Witte Velden, 3. Weerklank, 4. Raad en Daad en 5. Bij.

Bladen voor buitenkerkelijken: De Goede Tijding, De Open deur en De Elisabethbode.

ALLE BEGRIP TE BOVEN (55)

13. De Bengaalse officier (3)

Toen moest ik proberen te bidden: „Jezus ! Jezus !” riep ik, maar het was alsof ik vreselijk ommuurd was. Ik had het gevoel, dat zelfs God mij niet redden kon. Toen keerde het gevoel, dat ik had toen ik met Charles sprak, terug: „Maar je weet, dat je jezelf op Jezus moet werpen tot de laatste ademtocht toe”. Ik was gekalmeerd, ondersteund, maar erg verbaasd. Wat ? Tot Hem bidden in wanhoop ? Zo zei ik: „Jezus, Verlosser van zondaren !” Dit ondersteunde mij zeer voor een paar minuten; toen zakte ik weer in de diepte. Onmogelijk, klonk het mij in de oren. Ik streed ernstig, maar tevergeefs. Ik gaf het op, daar ik me nu zonder hoop voelde. Zonder hoop ! Op dat vreselijke ogenblik kwamen deze woorden met een wonderbaarlijke kracht naar binnen: „Tegen hoop geloven op hoop”. Toen schreeuwde ik. O, ik schreeuwde. Het maakte het dienstpersoneel wakker en die maakten de anderen wakker, maar wie zou er niet schreeuwen ? Het was genoeg om iedereen te doen schreeuwen. Ik dacht echt dat ik naar de hel ging, maar op dat ogenblik zag ik, dat Jezus mij in de hemel op zou nemen, alleen omdat het Hem behaagde ! Toen alles weer stil was in de kamer zocht ik naar mijn zonden, maar ze waren allen verdwenen. Zoals bij Bunyan's Christen was mijn last van mijn rug gevallen in het graf van Christus. Ik heb er nooit meer de last van gevoeld”.

Zijn vrienden waren blij eindelijk dit zo duidelijk gegeven verslag te horen. Charles herinnerde zich, dat toen de bedienden hem 's nachts riepen, hij Francis zittend op zijn bed vond; onbewust van de dingen om hem heen, zeggend: „Hoe erg vreselijk is de macht van de vijand, maar de macht van God is groter ! De lessen die ik hier van deze bediening ontvangen heb zijn inderdaad de waarheid”. Hij heeft hier nooit meer duidelijk op gezinspeeld, maar vanaf die dag voelde hij, dat hem gezegd was, dat het zijn deel was om te luisteren en te leren en dit was erg opmerkelijk, want hij was gewoon om op elk punt tegenwerpingen te maken. Maar hierna hield hij zichzelf voortdurend in alle ernst in, zeggende: „Ik vergeet mijzelf; ik moet luisteren en leren”.

Mr. Bourne schreef hem en bezocht hem dagelijks en had enige aangename gesprekken. Op een dag zei hij: „Ja, ik ben inderdaad gelukkig. Ik heb weer geschreeuwd. Heeft u mij horen schreeuwen ? Ik ben zeer ernstig aan het bidden geweest, dat de Heere mij zou onderzoeken en de Heere Jezus antwoordde: „Heb Ik u niet eerder gezegd, dat Ik u het eeuwige leven gegeven heb ?” En Hij deed weer beleven het ogenblik in Dorset Place, toen mijn last afviel”.

Mr. Burrell zei: „Waarlijk, de ervaring van Gods liefde doet hem schreeuwen. Ik kan oprecht zeggen, dat ik met hem schreeuw ! Het zal een zegen voor ons zijn dit voorbeeld van Gods genade tot het einde te zien”.

De dag vóór zijn sterven keek hij naar Bernard, die aan het voeteneinde van het bed stond en zei: „O Jezus ! Jezus ! Wat ook om u heen verduistert, zie op Jezus ! Ja, wat ook verduistert, verduistert en verdonkert, hoe donkerder het wordt, zie op Jezus ! Bid om op Hem te mogen zien, de Zaligmaker van zondaren. Als u Hem niet kunt zien, waak en zie en volg dicht achter Hem aan. Als u maar een kleine glimp ziet, als u er als het ware slechts één kunt zien, maak er gebruik van, zet daar uw kracht op. Dat is de weg !”

Mr. Bourne zei op de morgen waarop hij stierf: „Ik herinner mij uw lange godsdienstige brieven, die u uit India stuurde, hoe u gewoon was rondom de godsdienst te gaan en daar over, maar nooit scheen u er binnen te treden”.

„Het was zo met mij”, antwoordde hij, „maar de Heere heeft er mij nu in gebracht en ik geniet nu de inhoud van de waarheid”. Hij vroeg verlegd te worden, „maar laten we eerst lezen”. Ze lazen een lied van Joseph Hart: „Komt, gij zondaren”. Hij was stil, terwijl hij nadacht over de regel: „Ziet Hem aan het bloedig kruis” en toen zei hij, terwijl de tranen stroomden: „We moeten onszelf in het stof verbergen en zeggen: „Zijn verzoenend bloed zij voor eeuwig op ons !”.

Later keek hij zo blij, dat zijn zuster zei: „Je doet mij aan de pelgrims denken in het tweede deel van Bunyan's Christen-reize, die elkaar over de rivier volgden; een van hen stond nog in het midden van de rivier en zong een lied en dat zou jij ook kunnen als je sterk genoeg was”.

„Ja, dat zou ik kunnen”, zei hij.

Zij voegde er aan toe: „Hij, Die je droogvoets in de Jordaan gebracht heeft, zal je veilig naar de oever aan de andere zijde leiden”.

Hij glimlachte en zei: „O ja, dat zal Hij !”. Toen hij verlegd was, waren zijn longen verstoord. Hij zei zwakjes: „Dit is de dood” en was weg. 16 april 1839 in zijn dertigste jaar.

Hij werd begraven op de begraafplaats van de houten kapel van St. John. Op de grafsteen werden deze woorden geplaatst: „Die tegen hoop geloofde op hoop”.

14. Het tweede bezoek van Mr. Bourne (1)

De zomer na al deze moeilijkheden, 1839, werd Mr. Bourne opnieuw verzocht om Pulverbach te bezoeken. Deze keer bracht hij drie van zijn dochters mee en logeerde bij Mevr. Oakly op de Moat Farm in Stapleton. Mevr. Oakly, in wier zorgen Mr. Bourne met heel zijn hart had meegeleefd door brieven en gesprekken, had het grootste gedeelte van haar huwelijksleven een zware last te dragen gehad. Mr. Oakly, een boer, was onder ernstige geestelijke indrukken geweest, toen hij een jonge man was en lid was van de kerk te Stapleton (waar een gedenkplaat voor zijn vader is). Maar daarna raakte hij voor een tijd verstrikt in de besmettingen van de wereld en terwijl hij deze weg vervolgde werd hij door vreselijke wanhoop bevangen, waarin hij gedurende vier en twintig jaar bleef, met alleen korte tussenpozen van verlichting. Hij schreeuwde het uit van angst dat hij naar de hel ging; anderen konden hoop hebben, maar voor hem was er geen hoop. Toch gaf hij het niet helemaal op om genade te smeken en kon soms zeggen: o Heere, ik zou duizenden en duizenden ponden willen geven om U te leren kennen. Hebt Gij niet alle macht, beide in hemel en op aarde ? Mocht het U behagen om mijn arme onwetende ziel genadig te zijn”. Als hij weer wat tot rust kwam in zijn gemoed werd hij weer door wereldse en lichtzinnige vrienden afgeleid, die probeerden hem van deze sombere dingen af te brengen, maar zij hadden nooit voor lange tijd succes.

Gedurende vele van deze jaren moest Mevr. Oakly de boederij beheren, daar hij geheel onbekwaam was om enige hulp te verlenen. Als men kijkt naar dit bevallige oude huis te Shropshire kan men het beeld op zich laten inwerken van taferelen van een rustig landelijk leven in een soort van Arcadia, maar het was helemaal niet zo schilderachtig. Het was nog maar pas in de winter van 1830 gebeurd, dat bendes hongerige boerenknechten over het platteland trokken en Engelse boeren verschrikten door hun dorsmachines te vernielen en hooibergen in brand te steken. In het voorjaar van 1831 braken er meer relletjes uit, vooral in de Midlands, die toe te schrijven waren aan het verwerpen van de Reform Bill. De Oakly's, die nogal dichtbij het Severn dal en de drukke stad Shrewbury woonden, moeten wel bij dit nieuws gesidderd hebben, ook al heeft het hen niet werkelijk geraakt (wat we niet weten). Er was veel werkeloosheid en armoede.

Mr. Bourne schreef een aan Mevr. Oakley: „Zoek dagelijks deze Vriend (Christus Jezus), zoals u verborgen schatten zou zoeken en u zult Hem zeker van tijd tot tijd vinden. Zijn nabijheid zal uw lichamelijke pijn, gezinsmoeilijkheden en wereldse zorgen vergoeden en zo lang al het duurt zult u alle dingen in het rechte licht zien en dat Hij u geen kwaad kan doen. Het heeft God behaagd bij elke pompoen die u geplant heeft een worm te plaatsen, zodat alle dingen in dit leven verdorren en het is een weldaad voor u, dat ze geen schaduw noch rust voor uw vlees geven”.

Mr. Bourne schreef aan zijn mede-diaken Mr. Nunn over de Oakley's: „We hadden door Gods zegen een voorspoedige reis. (Het zal met de koets ongeveer twee dagen geduurd hebben.) Onze vrienden stonden klaar om ons te ontvangen en waren blij met onze komst. De arme Mr. Oakley (in wiens huis we logeerden) is in een zeer ellendige toestand; zijn vermogens zijn zeer zwak, maar niet zo erg als ik verwacht had. Hij vertelde mij, dat hij ongeveer twee jaar de wanhoop nabij geweest was. „Meneer, ik ben de grootste zondaar die ooit op deze aarde geleefd heeft, er kan geen hoop zijn voor zo'n zondaar”. Ik vroeg: „Bid u om genade ?” „Ja, meneer, maar ik ben een te groot zondaar om te kunnen hopen, er is niemand zoals ik.” Ik zei: „De Heere kwam om zondaren zalig te maken, niet de rechtvaardigen; Hij was alleen gezonden tot de verloren schapen van het huis Israëls”. Het was alsof hij nadacht en ik vroeg hem of hij ooit hoop had gehad. Hij antwoordde: „Nu en dan een kleine hoop van korte duur” en toen barstte hij in snikken uit: „O, kon ik maar zalig worden ! Ik begeer niets anders dan genade”.

Dr. Te Winkel zegt in zijn analyse veel, wat de volle aandacht moet hebben. Een ding is duidelijk: Het laatste woord is nog niet gezegd over wat een „ideaal evangelisatieblad” zou moeten zijn. Zo schrijft hij op blz. 116.

Lectuur kan niet Alles Met lectuur kan veel ! Zo luiden de titels van de hoofdstukken die volgen op het onderzoek naar de verschillende bladen. Daarin worden twee conclusies getrokken, waarmee evangelisatiewerkers zeer zeker zullen instemmen. En niet alleen zij. We weten, dat de Heere door zijn Geest gebruik kan maken van lectuur, ook al is daar gebrek in

te vinden. De Heere kan ook gebrek-volle preken gebruiken tot bekering van zondaren. Wel is uiteraard van de grootste betekenis dat lectuur de waarheid van Gods woord op rechte wijze vertolkt. Evangelisatie-arbeid is verantwoordelijk werk.

De schrijver biedt in zijn boek veel, waarmee winst kan worden gedaan.

In een Ten slotte eindigt hij met: Mensen, die 's zondags met de gemeente enthousiast over het evangelie zingen, moeten in de week samen met anderen datzelfde evangelie willen delen. Het evangelie is immers voor iedereen !

Dat is wel erg ideaal gezien. We zouden daar tegentover willen stellen, dat de mensen, die onder het evangelie leven, hetzelfde nodig hebben als zij, die als buitenkerkelijken met het evangelie in aanraking komen, namelijk de vernieuwing van hart en leven door de Heilige Geest.

Het boek kost f 19,90.

2. KERNPUNTEN UIT HET CHRISTELIJK GELOOF
door Prof. W.H. Velema.

De schrijver is een bekend en bekwaam theoloog, die al verschillende werken op zijn naam heeft. Dit is een

nieuw werk van zijn hand. In een Ter inleiding zegt de schrijver het volgende. Dit boekje houdt zich bezig met het christelijk geloof. Het draagt niet het karakter van een geloofsleer in zakformaat. Het wil evenmin een korte samenvatting zijn van een christelijke ethiek. De bedoeling is bescheidener. Mediterend wordt ingegaan op vragen die een christen in onze tijd gesteld krijgt; of die hij zichzelf stelt. Wellicht is het nog beter niet van of, maar van en te spreken. De vragen die ons van buiten af gesteld worden, zijn ook vragen die we onszelf stellen. Bij de een zal de impuls tot de vraagstelling van buiten komen, bij de ander zal die van binnen komen. De term mediterend ondervindt tegenwoordig iets meer waardering dan in een recent verleden. Dat komt wellicht mede daardoor, dat in hedendaagse discussies over de prediking aan de meditatie een wat groter ruimte wordt toebedeeld dan het geval geweest is. De keus van de behandelde onderwerpen heeft iets persoonlijks. Het laat zich denken dat de lezers aan andere onderwerpen de voorkeur zouden geven. Het is ook mogelijk dat men wenste dat een groter aantal onderwerpen behandeld zou zijn. Dit boek mocht niet te dik worden. Vandaar de beperking. De bedoeling is onder dit ene thema een tamelijk grote verscheidenheid aan te brengen. Ik hoop dat de lezer in elk hoofdstuk de kern van het christelijk geloof herkent. Tot zover de schrijver in zijn Ter inleiding.

Na de inleiding volgen hoofdstukken over 1. God, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, 2. Ik geloof, 3. Zonde en berouw, 4. De vergeving van zonden, 5. Mijn leven in Gods hand, 6. De zin van het leven, 7. Rentmeesterschap, 8. Hoort neen zeggen erbij? en 9. Karaktertrekken van de eindtijd.

De schrijver zegt veel belangrijke dingen, waar men van harte mee zal kunnen instemmen. Toch menen we dat de schrijver de onderwerpen te weinig toespitst op het persoonlijke geloofsleven. Van het kennen van God, zoals Hij door het zaligmakend geloof gekend wordt is toch meer te zeggen. Dat geldt ook de andere onderwerpen, zoals het geloof zelf, de zonde en het berouw, het belijden van de zonde enz. Ook over het leven met de Heere, het volgen van Hem enz. Onze tijd is daar arm aan en het zou heel goed zijn daarover met wijs beleid naar Gods Woord te spreken om het kostelijke van het snode te scheiden.

Overigens bevelen we dit boek uiteraard van harte aan. Het kost f 14,90.

3. ZIJ LEEFDEN NOG LANG EN GESCEIDEN !!

Dit boekje is uitgegeven in samenwerking met de „Werkgroep van de diakonie van de Hervormde gemeente” in Arnhem, de Provinciale Diakonale Commissie in Gelderland en de Generale Diakonale Raad der Nederlandse Hervormde Kerk. Het is geschreven onder eindredactie van H. Jansen. Het gaat over de opname in verpleegtehuizen, onder de volgende hoofdstukken: Zij leefden nog lang en gescheiden..... „Acht jaar lang drie keer in de week naar je vrouw”, „Dan moet ik de mensen uit elkaar praten”, „Wat God scheidt.....”, Wat is er (on)mogelijk?, Conclusies op een rij, Ideeën voor de toekomst, Ja maar..... Het brengt de nood naar voren, die er op dit gebied is, als gevolg van de zonde. We worden er hier op een eenvoudige wijze mee in aanraking gebracht. Er is veel levensleed. Gelukkig is de mens, die ermee op de rechte plaats komt.

De verkoopsprijs van de brochure is f 4,50.

4. BEKIJK HET MAAR, door Anne Douwstra.

Dit boekje bevat een bundel gedichten. Dijkstra zegt

zelf: Er is nog vaak een zekere terughoudendheid wanneer het gaat om de aanschaf van een gedichtenbundel. Immers, in tegenstelling tot een roman die we gewoonlijk in één adem uitlezen, ligt het meer in de aard van een gedichtenbundel één of enkele gedichten te lezen die beantwoorden aan onze gemoedsstemming. Tot zover de dichter.

De gedichten gaan over Leven met de natuur, De zee, Pasen en Pinksteren, Gedachtenspel en Liefdesspel. Dan volgen nog enkele uitspraken.

In 1978 verschenen er twee drukken. Nuis de derde druk in de handel gebracht. Daaruit blijkt wel dat de gedichten van Dijkstra er in gaan.

We achten ons niet bevoegd om de waarde van de gedichten te beoordelen en volstaan daarom met deze aankondiging. Men leze met oordeel des onderscheids. De prijs van de bundel is f 8,90.

5. FEITEN OVER ISRAËL.

Dit boek is de Nederlandse uitgave van „Facts about Israël”, samengesteld door het Centrum voor Informatie over Israël te Jeruzalem. Het geeft concrete informatie over het Land, de Geschiedenis, het Volk, de Staat en zijn instellingen, het Onderwijs, de Economie, de Buitenlandse Politiek en verdere algemene informatie. Met kaarten, vele zwart/wit en kleurenfoto's. De prijs is f 11,90.

Het boek bevat veel gegevens, die een goed inzicht geven op allerlei gebied. We nemen aan dat de feitelijke gegevens juist zijn. Het boek is tot de laatste tijd bijgewerkt en maakt nog melding van de overeenkomsten van Camp David in september 1978.

Met belangstelling hebben we kennis van dit werk genomen. We moesten daarbij tot de conclusie komen, dat de Bijbel niet als het Woord van God wordt aanvaard. We lezen op blz. 18: De oudste menselijke overblijfselen die tot nu toe in Israël gevonden zijn, kwamen van een plek vlakbij de kibboets Afikim - twee schedelfragmenten die 300.000 - 600.000 jaar oud zijn; er worden ook beenderen van uitgestorven diersoorten gevonden. Op een andere plaats vinden we weer van die ouderdom gesproken. Ook staat op blz. 18 nog, dat de grote Syrisch-Afrikaanse Slenk miljoenen jaren geleden de aardkorst deed splitsen en de geografie van het hele gebied beïnvloedde. Bovenaan blz. 28 lezen we: Het land Israël is de geboorteplaats van het Joodse volk. Hier vormde zich de culturele, religieuze en nationale identiteit van dat volk en nam het gestalte aan. Hier verkondigde het de universele boodschap van broederschap van de mensheid en van wereldvrede. Er is meer te noemen, maar we willen hiermee volstaan.

Nog een paar aantekeningen willen we maken. Op blz. 107 staat de opmerkelijke uitspraak: Israël is een niet aan een religie gebonden, parlementaire, democratische republiek.

In dit licht treft het temeer, dat de sabbat onderhouden wordt. We lezen immers op blz. 218 het volgende: De sabbat begint met zonsondergang op vrijdag en eindigt met het invallen van de duisternis op zaterdag. Sluitingstijd is veelal twee uur voor zonsondergang op vrijdag. Het openbaar vervoer staakt dan ook zijn diensten. Deze worden hervat met het invallen van de duisternis op zaterdag. Vele winkels en alle vermaakt centra openen dan ook weer. Instellingen van Moslims en Christenen sluiten resp. op vrijdag en zondag. Het is voor ons wel beschamend, dat er in ons land van de zondagviering zo weinig is overgebleven.

We hebben onze opmerkingen wat betreft de inhoud van dit boek, maar we willen daaraan toevoegen, dat het voor hen, die op een of andere wijze met Israël te maken

hebben of krijgen, zeer nuttige informatie bevat.

6. JIJ EN.....

Dit boek is verschenen onder redactie van Ir. J. van der Graaf en I.A. Kole. We ontvingen het ter recensie. In een begeleidende brief lezen we o.a.:

JIJ EN..... twee simpele woorden, waarachter een hele wereld ligt. Jongeren vanaf 15 jaar zoeken hun weg op school, buiten school, in hun werk of misschien zonder werk, in militaire dienst, in de kerk en in de politiek. Zij zoeken hun weg in de wirwar van vragen, die de media hen aanreiken, in de literatuur, in de vragen rondom het gezin, de seksualiteit. De bijdragen in JIJ EN..... zijn geschreven vanuit de Gereformeerde levensovertuiging, waarin het gezag van de Heilige Schrift primair staat en waarin de Belijdenis-geschriften een duidelijke plaats hebben. De auteurs, komend uit verschillende kerken en werkzaam op verschillende terreinen, hebben een waardevolle gids geschreven voor jongeren op zoek naar hun identiteit en hun bestemming in het leven.

Tot zover de brief. Het boek zelf begint met een inhouds-opgave, die we hier overnemen, omdat we daardoor meteen een inzicht kunnen krijgen in het geheel en de delen van dit werk van ongeveer 250 blz. Na een inleidend woord: Even inpraten in de redactie krijgen we de volgende hoofdstukken: 1. C. den Boer: Jij en de Bijbel, 2. K. Exalto: Jij en de belijdenis (geschriften) van de kerk, 3. W.H. Velema: Jij en het overzicht van de leer van de kerk, 4. H. Rijkse: Jij en de Kerk, 5. J.H. Velema: Jij en het verenigingswerk, 6. J. Brons: Jij en je ouders, 7. I.A. Kole: Jij en de school (1), 8. J. van der Graaf: Jij en de school (2), M. Burggraaf: Jij en de niet-schoolse zaken, 10. A.B.F. Hoek-van Kooten: Jij en je lichamelijke ontwikkeling, 11. J.B.K. Lanser: Jij en je psychische ontwikkeling, 12. A.B.F. Hoek-van Kooten: Jij en de verkering, 13. L. van Driel: Jij en drank, tabak en (andere) drugs, 14. J. Westerink: Jij en je vrije tijd, 15. J. Poortman: Jij en de voortgezette studie, 16. J. van Drenth: Jij en het werk, 17. G. Dekker-Van der Kuul: Jij en het spook van de werkloosheid, 18. M. Quist: Jij en je handicap, 19. L. van Nieuwpoort: Jij en de slopende ziekte en de naderende dood, 20. J.J. Tigchelaar: Jij en de militaire dienstplicht, 21. D. Rietdijk: Jij en de dienst der barmhartigheid, 22. J.H. Mauritz: Jij en de beroeps-keuze, 23. E. Kuijt: Jij en de cultuur, 24. C. Bregman: Jij en het boek, 25. J.H. Mourissie: Jij en de communicatiemedia, 26. G. van Leyenhorst: Jij en de politiek.

We hebben dit werk met veel aandacht en in het algemeen ook met veel instemming gelezen. Het is een werk, dat voor jongeren, maar ook voor ouderen wat te zeggen heeft. We willen dit boek daarom van harte aanbevelen. Toch kunnen we niet nalaten om enkele opmerkingen te maken. De televisie wordt aanvaard. Een kritischer opstelling was o.i. op zijn plaats geweest. Het lidmaatschap van een vakbond wordt vanzelfsprekend geacht. Maar hoe staat het dan met het stakingsrecht, dat alle bonden aanvaarden en gebruiken? Er is een orienterend artikel over het verenigingswerk. Hadden de bezwaren tegen allerlei verenigingswerk niet duidelijk genoemd moeten worden? Er is toch een levensgroot gevaar aan dit werk verbonden. Niet voor niets horen we telkens van kritiek en bezwaren. Meer willen we niet noemen.

Het blijkt wel, dat we ook een dergelijk werk kritisch moeten lezen en maar niet zonder meer moeten aanvaarden wat hier naar voren wordt gebracht. Op deze wijze komen we tot een juiste waardering en die is positief. Het boek geeft stof tot een rechte bezinning. Het is als paperback uitgegeven en kost f 22,90.

B.

**Uitgeverij
Boekhandel
G. KOOL**

Het adres voor
al Uw goede boeken

Stationssingel 50
Tel. 08385-13978
Postbus 177
3900 AD Veenendaal

HOTEL

**DREYEROORD -
OOSTERBEEK**
Telefoon 085-333169

Het hotel waar mevrouw
zich „uit” - en mijnheer
zich „thuis” voelt.

**PLAATST UW
FAMILIE-
BERICHTEN IN
BEWAAR HET PAND**

Voor een fijne vakantie in eigen sfeer

VAKANTIECENTRUM „DE VERRASSING” TEXEL

Voll. pension voor gezinnen, jongeren en
ouderen.
Bungalows en sta-caravans.

Postbus 302, 1794 ZG Oosterend-Texel.
Tel. 02223 - 661 of 391.

Uw adres voor al Uw theologische boeken, goede
jeugdboeken, romans, studieboeken enz.

Boekhandel Noordermeer

Anjelierenstraat 43, Rijsburg, tel. 01718-23063
bgg 22737.

Filiaal:

Bosplein 2, Katwijk aan Zee, tel. 01718-14410.

Voor schriftelijke bestellingen: Antwoordnum-
mer 19, 2220 WD Rijsburg (zonder postzegel)

Voor bijbels, boeken en
muziek

is LINDENBERG uniek!

Grote voorraad
Snelle levering
Ook van de allernieuwste
uitgaven.

**Lindenberg's
boekhandel**

Slaak 4 - 14,
3061 CS Rotterdam.
Postbus 4209,
3006 AE Rotterdam.
Tel. 010 - 111607.

Bent u te moe of heel verslagen,
En snakt u naar verzorgde
dagen,
Voelt u zich eenzaam en ver-
laten,
Of zoekt u and'ren om mee te
praten,
Bel dan eens naar:

**„Repos
Ailleurs”**

Geen radio of TV gezeur,
De sfeer is huis'lijk, 't eten goed,
Wat hulp kan ook, wanneer het
moet,
Dieet is ook al geen bezwaar.
Dus belt u naar: 03438-12466,
Driebergen.

TALRIJKE

DANKBETUIGINGEN

ontvangen wij van hen die
ten einde raad één van
onze meer dan 40 ver-
schillende kruidenrecep-
ten bestelden, o.a.
eczeem, galsteen galaan-
doening hoge bloeddruk,
hoofdpijn, ischias, koorts,
kriebelhoest, laxeer, mi-
graine, vermagering, ze-
nuwen enz. enz.

Alle soorten zijn verpakt
in kuren voor een maand
(verzendkosten à f 12,50
inbegrepen).

Vermeld wel duidelijk wel-
ke soort U wenst.

NIEUW!!!

De soorten vermagering,
zenuwen en' vochtafdrij-
vend, nu ook in **tabletform**
Maandkuur f 15—

Drogisterij SIKKING

Barvoetestraat 5
Haarlem
Tel. 023 - 312882
Giro 190609

KINDEROGEN

TRANEN DROGEN

Door Uw hulp: Voedsel, kleding en onder-
wijs. Voor kinderen in Nicaragua, Guatemala,
India, Haïti en andere landen.
U kunt zo'n kind financieel adopteren voor
f 35,- per maand.
Opgeven bij: J. Slot, Rembrandtlaan 10,
Doorn. Tel. 03430-4103